

CZU: 343.77:343(478)(094.4)

[http://doi.org/10.59295/sum3\(163\)2023_10](http://doi.org/10.59295/sum3(163)2023_10)

VÂNATUL ÎN PERIOADA INTERZISĂ – IPOTEZĂ PREVĂZUTĂ DE ART. 233 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Ludmila DUMNEANU, Anastasia BOLDESCU

Universitatea de Stat din Moldova

Pentru a percepe semnificația sintagmei „în perioada interzisă”, utilizată în art. 233 din Codul penal al Republicii Moldova, este necesar să luăm în considerare prevederile actelor normative de referință pentru acest articol. În cadrul acestor acte normative se face diferențierea între termenele permise pentru vânătoare și termenele interzise pentru vânătoare. Prevederile normative privind termenele interzise pentru vânătoare le suplimentează pe cele permise pentru vânătoare. Legea nr. 298/2018 prevede posibilitatea de modificare a termenelor permise pentru vânătoare. Ministerul Mediului deține competența de a modifica termenele de vânătoare, stabilite prin lege. Este imperioasă abrogarea prevederii de la lit. g) subpct. 5) pct. 101 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021. O astfel de soluție ar putea exclude interpretarea extensivă defavorabilă a art. 233 din Codul penal al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: *vânat (vânătoare), vânatul ilegal, perioadă interzisă, termene permise pentru vânătoare, termene interzise pentru vânătoare, vânătoarea pe timp de noapte, acte normative de referință, previzibilitatea și claritatea legii penale.*

HUNTING DURING THE PROHIBITED PERIOD – HYPOTHESIS PROVIDED BY ART. 233 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

To perceive the meaning of the syntagma „during the prohibited period”, used in art. 233 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, it is necessary to take into account the provisions of the reference normative acts for this article. Within these normative acts, the differentiation is made between the periods allowed for hunting and the periods prohibited for hunting. The normative provisions regarding the prohibited periods for hunting supplement those allowed for hunting. Law no. 298/2018 provides for the possibility of modifying the allowed terms for hunting. The Ministry of the Environment has the power to modify the hunting terms, established by law. It is imperative to abrogate the provision from let. g) subp. 5) p. 101 of Annex no. 3 to Government Decision no. 254/2021. Such a solution could exclude the unfavorable extensive interpretation of art. 233 of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

Keywords: *hunting, illegal hunting, prohibited period, allowed periods for hunting, prohibited periods for hunting; hunting at night, reference normative acts; predictability and clarity of criminal law.*

Introducere

Articolul 233 CP RM prevede răspunderea pentru infracțiunea de vânat ilegal. Conform dispoziției din alineatul (1) al acestui articol, prin „vânat ilegal” se înțelege „vânatul fără autorizația corespunzătoare fie în perioada interzisă, fie în locurile interzise, fie cu unelte și metode nepermise (braconajul), dacă acesta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale”. În acest mod, legiuitorul sugerează că, în accepțiunea Codului penal al Republicii Moldova, fapta de vânat este ilegală nu în oricare condiții, ci doar atunci când este comisă, după caz: fără autorizația corespunzătoare; în perioada interzisă; în locurile interzise; cu unelte nepermise; cu metode nepermise.

În cadrul prezentului studiu va fi analizată ipoteza săvârșirii faptei de vânat în perioada interzisă.

După părerea lui S.A. Golub, „prin „vânat în perioada interzisă” trebuie să se înțeleagă: 1) vânatul în perioadele nepermise la animale de anumite specii; 2) vânatul în anumite perioade interzise de pe parcursul zilei [1, p. 5, 8]. De exemplu, în Codul penal al Republicii Federale Germania, în pct. 1 alin. (2) §292, o astfel de concepție binară presupune că infracțiunea de braconaj este comisă „noaptea, în sezoanele de vânătoare închise” [2]. În legile penale ale altor state, perioada interzisă pentru vânat este privită într-o accepțiune mai restrânsă, implicând o singură ipoteză, și nu două ca în Codul penal al Republicii Federale

Germania: „în afara sezonului de vânătoare” [3] (lit. d) alin. (2) secț. 304 „Braconajul” din Codul penal al Republicii Cehe; „în timpul sezonului închis” [4] (alin. (1) §310 „Braconajul” din Codul penal al Republicii Slovacie); „în timpul sezonului închis” [5] (alin. (2) art. 342 „Braconajul de animale” din Codul penal al Republicii Slovenia).

Din formularea „în perioada interzisă”, utilizată în art.233 CP RM, nu rezultă clar dacă legiuitorul se referă la ipoteza de vânat în perioadele nepermise la animale de anumite specii și/sau la ipoteza de vânat în anumite perioade interzise de pe parcursul zilei. Pentru a percepe semnificația formulării respective, este necesar să luăm în considerare prevederile actelor normative de referință pentru art. 233 CP RM, care completează conținutul dispoziției din acest articol. În cadrul acestor acte normative se face diferențierea între termenele permise pentru vânătoare și termenele interzise pentru vânătoare.

Rezultate obținute și discuții

Cât privește *termenele permise pentru vânătoare*, dacă privim lucrurile în consecutivitate cronologică, menționăm că, în varianta sa inițială, Regulamentul gospodăriei cinegetice (în continuare – RGC) (Anexa nr. 1 la Legea nr. 439 din 27.04.1995 a regnului animal (în continuare – Legea nr. 439/1995)) prevedea în pct. 33:

„Pe teritoriul țării sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:

<i>la mamifere</i>	
cerbi, elani și mufloni	de la 1 septembrie până la 31 decembrie
căpriori	de la 15 mai până la 15 octombrie
căprioare	de la 1 septembrie până la 31 decembrie
mistreți	de la 1 august până la 31 decembrie
iepuri	de la 1 noiembrie până la 31 decembrie
vulpi	de la 15 septembrie până la 1 martie
<i>la păsări</i>	
porumbei	de la 1 august până la 1 octombrie
gâște, rațe, lișițe, găinușe de baltă	de la 15 august până la 31 decembrie
fazani	de la 1 octombrie până la 31 decembrie

În hotarele gospodăriei cinegetice complexe și ale parcului de vânătoare, [...] în gospodăriile cinegetice specializate sunt stabilite termene de vânătoare [...] suplimentare de către beneficiarii terenurilor de vânătoare respective în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător” [6]. Această ultimă propoziție din pct. 33 al RGC a fost introdusă prin Legea nr. 232 din 23.09.2010 cu privire la modificarea și completarea Legii regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995 [7] (în continuare – Legea nr. 232/2010).

Așadar, reieșind din pct. 33 al RGC, se făcea deosebirea între: 1) termenele permise pentru vânătoare, stabilite la nivelul întregii țări; 2) termenele permise pentru vânătoare, stabilite la nivelul terenurilor de vânătoare din gospodăriile cinegetice complexe, din parcurile de vânătoare sau din gospodăriile cinegetice specializate. Termenele din ultima categorie erau suplimentare în raport cu cele din prima categorie și nu le puteau substitui pe acestea. Termenele din ultima categorie erau stabilite de către beneficiarii terenurilor de vânătoare din gospodăriile cinegetice complexe, din parcurile de vânătoare sau din gospodăriile cinegetice specializate, în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător.

În ceea ce privește termenele din prima categorie, legiuitorul le-a modificat, pentru unele specii de animale, mai întâi prin Legea nr. 221 din 14.07.2006 cu privire la modificarea și completarea anexelor la Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995. În rezultatul acestei modificări, în pct. 33 din RGC, textul „iepuri – de la 1 noiembrie până la 31 decembrie” a fost substituit prin textul „iepuri – de la 15 noiembrie până la 15 ianuarie”; textul „porumbei – de la 1 august până la 1 octombrie” a fost substituit prin textul „porumbei – de la 15 august până la 15 octombrie” [8]. Prin aceeași lege, pct. 33 din RGC a fost completat în final cu textul „prepelite – de la 15 august până la 1 octombrie” [8].

Apoi, în pct. 33 din RGC, textul privind termenele permise pentru vânatoare a fost modificat prin Legea nr. 232/2010: din „cerbi, elani și mufloni – de la 1 septembrie până la 31 decembrie” în „cerbi și mufloni – de la 1 septembrie până la 31 decembrie”; din „vulpi – de la 15 septembrie până la 1 martie” în „vulpi – pe parcursul anului întreg”; din „porumbei – de la 15 august până la 15 octombrie” în „porumbei – de la 15 august până la 15 ianuarie”; din „gâște, rațe, lișițe, găinușe de baltă – de la 15 august până la 31 decembrie” în „gâște, rațe, lișițe, găinușe de baltă, culici – de la 15 august până la 15 ianuarie”; din „prepeșițe – de la 15 august până la 1 octombrie” în „prepeșițe – de la 15 august până la 15 octombrie”; din „fazani – de la 1 octombrie până la 31 decembrie” în „fazani – de la 1 octombrie până la 15 ianuarie” [7]. Prin aceeași lege, pct. 33 din RGC a fost completat cu următorul text: „potârnică – de la 1 octombrie până la 15 ianuarie” [7].

Modificarea termenelor de vânatoare din pct. 33 din RGC, operată prin Legea nr. 232/2010, vine în disonanță cu renunțarea legiuitorului în 2008 la competența de a modifica respectivele termene. Or, în 2008, legiuitorul a delegat autorității publice, care reprezintă și exercită puterea executivă în Republica Moldova, competența de a modifica termenele permise pentru vânatoare, stabilite la nivelul întregii țări sau la nivelul unei unități administrativ-teritoriale. Astfel, în pct. 34 a fost stabilit: „Modificarea, în caz de necesitate, a termenelor de vânatoare stabilite la punctul 33, atât pe teritoriul Republicii Moldova în ansamblu, cât și pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale [...] se efectuează prin hotărâre a Guvernului, la propunerea argumentată a autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, coordonată în scris cu Academia de Științe a Moldovei și cu autoritatea silvică centrală și Societatea Vânătorilor și Pescarilor din Moldova” [6].¹ Această remaniere legislativă a fost operată prin Legea nr. 111 din 16.05.2008 pentru modificarea Anexei nr. 1 la Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995 [9]. După această dată, în temeiul pct. 34 din RGC, au fost adoptate următoarele acte normative:

- Hotărârea Guvernului nr. 925 din 31.07.2008 cu privire la reglementarea termenelor de vânatoare în sezonul de vânatoare 2008 [10];
- Hotărârea Guvernului nr. 462 din 05.08.2009 cu privire la reglementarea termenelor de vânatoare în sezonul de vânatoare 2009-2010 [11];
- Hotărârea Guvernului nr. 721 din 10.08.2010 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2010-2011 [12];
- Hotărârea Guvernului nr. 561 din 25.07.2011 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2011-2012 [13];
- Hotărârea Guvernului nr. 606 din 15.08.2012 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2012-2013 [14];
- Hotărârea Guvernului nr. 597 din 13.08.2013 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2013-2014 [15];
- Hotărârea Guvernului nr. 655 din 15.08.2014 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2014-2015 [16];
- Hotărârea Guvernului nr. 495 din 12.08.2015 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2015-2016 [17];
- Hotărârea Guvernului nr. 963 din 08.08.2016 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2016-2017 [18];
- Hotărârea Guvernului nr. 640 din 14.08.2017 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2017-2018 [19];
- Hotărârea Guvernului nr. 799 din 01.08.2018 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2018-2019 [20];
- Hotărârea Guvernului nr. 418 din 21.08.2019 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2019-2020 [21];

¹ Inițial, pct. 34 din RGC a avut un alt conținut: „Autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, de comun acord cu autoritatea silvică centrală pentru silvicultură și cu beneficiarii, are dreptul de a prelungi sau de a reduce termenele și limitele de recoltare a vânatului sau de a interzice vânatul unor specii de animale”.*

* Legea nr. 439 din 27.04.1995 a regnului animal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 62-63.

– Hotărârea Guvernului nr.610 din 12.08.2020 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânătoare 2020-2021 [22].

În legislația în vigoare, termenele, care sunt permise pentru vânătoare, se reglementează într-un mod care diferă sub anumite aspecte.

Astfel, în alin. (2) art. 23 al Legii nr. 298 din 30.11.2018 a vânătorii și fondului cinegetic (în continuare – Legii nr.298/2018) se stabilește: „Vânarea exemplarelor din speciile de faună de interes cinegetic este permisă [...] în perioadele [...] stabilite conform prevederilor prezentei legi” [23]. În completarea acestei dispoziții, la alin.(1) art. 29 al Legii nr. 298/2018 se prevede: „Speciile de faună sălbatică la care este permisă vânătoarea și perioadele de vânătoare sunt stabilite în Anexă” [23]. De asemenea, în pct. 3 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254 din 13.10.2021 pentru aprobarea actelor normative cu privire la constituirea și gestionarea Fondului cinegetic național (în continuare – Hotărârea Guvernului nr. 254/2021) se stabilește: „Vânătoarea la speciile permise spre recoltare se efectuează în perioadele indicate în Anexa la Legea vânătorii și fondului cinegetic nr. 298/2018” [24].

Într-adevăr, Anexa la Legea nr. 298/2018 „Speciile de faună sălbatică la care este permisă vânătoarea și perioadele de vânătoare” conține următorul tabel:

Mamifere	Perioadele de vânătoare
Căprioară (<i>Capreolus capreolus</i>) - mascul - femelă	15 mai – 15 octombrie 1 septembrie – 31 decembrie
15 mai – 15 octombrie	
1 septembrie – 31 decembrie	
Cerb comun (<i>Cervus elaphus</i>)	1 septembrie – 31 decembrie
Cerb lopătar (<i>Damadama</i>)	1 septembrie – 31 decembrie
Muflon (<i>Ovis aries musimon</i>)	1 septembrie – 31 decembrie
Mistreț (<i>Sus scrofa</i>)	15 septembrie – 15 ianuarie
Câine enot (<i>Nictereutes procyonoides</i>)	1 septembrie – 31 decembrie
Bursuc (<i>Meles meles</i>)	15 septembrie – 31 decembrie
Iepure de câmp (<i>Lepus europaeus</i>)	15 noiembrie – 15 ianuarie
Șacal (<i>Canis aureus</i>)	1 iunie – 31 martie
Vulpe (<i>Vulpes vulpes</i>)	1 iunie – 31 martie
Iepure de vizuină (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	15 septembrie – 31 decembrie
Păsări	
Gâscă de semănătură (<i>Anser fabalis</i>)	15 octombrie – 15 ianuarie
Gâscă de vară (<i>Anser anser</i>)	15 octombrie – 15 ianuarie
Gârliță mare (<i>Anser albifrons</i>)	15 octombrie – 15 ianuarie
Graur comun (<i>Sturnus vulgaris</i>)	15 august – 15 ianuarie
Guguștiuc (<i>Streptopelia decaocto</i>)	15 august – 15 octombrie
Turturică (<i>Streptopelia turtur</i>)	15 august – 15 octombrie
Porumbel gulerat (<i>Columba palumbus</i>)	15 august – 31 decembrie
Potârniche (<i>Perdix perdix</i>)	1 octombrie – 15 ianuarie
Prepeliță (<i>Coturnix coturnix</i>)	15 august – 15 octombrie
Lișiță (<i>Fulica atra</i>)	15 august – 31 decembrie
Nagâț (<i>Vanellus vanellus</i>)	15 august – 31 decembrie
Rață mare (<i>Anas platyrhynchos</i>)	15 august – 15 ianuarie
Rață mică (<i>Anas crecca</i>)	15 august – 15 ianuarie

Rață cârâitoare (<i>Anas querquedula</i>)	15 august – 15 ianuarie
Rață fluierătoare (<i>Anas penelope</i>)	15 august – 15 ianuarie
Rață sulițar (<i>Anas acuta</i>)	15 august – 15 ianuarie
Rață cu cap castaniu (<i>Aythya ferina</i>)	15 august – 15 ianuarie
Rață lingurar (<i>Anas clypeata</i>)	15 august – 15 ianuarie
Sitar de pădure (<i>Scolopax rusticola</i>)	15 august – 31 decembrie
Sitarde mal (<i>Limosa limosa</i>)	15 august – 31 decembrie
Stâncuță (<i>Corvus monedula</i>)	15 august – 15 ianuarie
Sturz de vâsc (<i>Turdus viscivorus</i>)	15 august – 15 ianuarie
Sturz cântător (<i>Turdus philomelos</i>)	15 august – 15 ianuarie
Sturz de vii (<i>Turdus iliacus</i>)	15 august – 15 ianuarie
Sturz de iarnă (<i>Turdus pilaris</i>)	15 august – 15 ianuarie
Becaținăcomună (<i>Gallinago gallinago</i>)	15 august – 31 decembrie
Cioară grivă (<i>Corvus cornix</i>)	1 iunie – 31 martie
Cioară de semănătură (<i>Corvus frugilegus</i>)	1 iunie – 31 martie
Cormoranmare (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	15 august – 15 ianuarie
Coțofană (<i>Pica pica</i>)	1 iunie – 31 martie
Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>)	1 octombrie – 15 ianuarie
Fluierar cu picioare verzi (<i>Tringa nebularia</i>)	15 august – 31 decembrie
Gaiță (<i>Garrulus glandarius</i>)	
Găinușă de baltă (<i>Gallinula chloropus</i>)	15 august – 31 decembrie

Ca și în RGC, în Legea nr. 298/2018 este prevăzută posibilitatea de modificare a termenelor permise pentru vânatoare. Astfel, în alin. (2) art. 29 al acestei legi se stabilește: „În situații excepționale, motivate de conservarea diversității faunei și asigurarea echilibrului ecologic, Administratorul², cu consultarea institutului de cercetare care efectuează cercetări în domeniul cinegeticii, a autorității silvice centrale și a Societății vânătorilor și pescarilor din Republica Moldova, poate dispune restrângerea sau extinderea perioadei de vânatoare pentru anumite fonduri cinegetice și/sau pentru anumite specii de faună de interes cinegetic, în cadrul unui sezon de vânatoare” [23].

În temeiul acestei dispoziții cu caracter derogatoriu, a fost adoptat Ordinul Ministerului Mediului nr. 70 din 26.07.2022 privind aprobarea cotelor de recoltare pentru unele specii de faună de interes cinegetic, la care vânatoarea este permisă, pentru sezonul de vânatoare 2022-2023. În acest act normativ atrag atenția următoarele prevederi: „1. Se aprobă cotele de recoltare pentru unele specii de faună de interes cinegetic, la care vânatoarea este permisă, pentru sezonul de vânatoare 2022-2023, prevăzute în Anexele nr. 1, nr. 2 și nr. 3. Cota de recoltare la vulpi și șacali este nelimitată în perioada 1 iunie – 31 martie. 2. Cotele de recoltare aprobate prin prezentul ordin se realizează de către fiecare gestionar și arendaș a terenurilor de vânatoare pentru fiecare specie de faună de interes cinegetic și în perioadele de vânatoare stabilite în anexa la Legea vânătorii și fondului cinegetic nr. 298/2018, dacă prezentul ordin nu prevede alte perioade de recoltare. 3. Se stabilește perioada de recoltare pentru specia Sitar de pădure (*Scolopax rusticola*) de la 1 octombrie până la 30 noiembrie. 4. Se stabilește perioada de recoltare pentru specia Cerb cu pete (*Cervus nippon*) de la 1 septembrie până la 31 decembrie. 5. Se stabilește perioada de recoltare pentru specia Căprior (*Capreolus capreolus*) de la 1 august până la 15 octombrie pentru masculi și de la 1 septembrie până la 31 decembrie pentru femele” [25].

² Conform art. 2 al Legii nr. 298/2018, prin „Administrator” se înțelege „autoritatea administrativă centrală abilitată cu protecția mediului înconjurător și care asigură administrarea faunei de interes cinegetic”.*

* Legea nr. 298 din 30.11.2018 a vânătorii și fondului cinegetic. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 76-85.

Așadar, conform legislației în vigoare, nu Guvernul, ci Ministerul Mediului deține competența de a modifica termenele de vânatoare, stabilite prin lege. O altă deosebire de RGC constă în aceea că, în temeiul Legii nr.298/2018, modificarea termenelor, permise pentru vânatoare, poate fi dispusă nu la necesitate, ci doar în situații excepționale, motivate de conservarea diversității faunei și asigurarea echilibrului ecologic.

Modificarea termenelor, permise pentru vânatoare, operată prin ordinele Ministerului Mediului, se extinde *a fortiori* asupra termenelor, permise pentru vânatoare, stabilite în Hotărârea Guvernului nr. 254/2021.

În context, în pct. 46 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021 se menționează: „Recoltarea animalelor sălbatice copitate se desfășoară în termenele și prin metodele prezentate mai jos: 1) vânatoarea la căprior: a) de la 15 mai până la 15 octombrie se permite vânatoarea individuală și de selecție la masculi. Metodele aplicabile – „la nadă”, „la pândă”, „la dibuit” și „prin ademenire”; b) de la 1 septembrie până la 31 decembrie se permite vânatoarea la speciile indicate în autorizația de vânatoare. Metodele aplicabile – „la pândă”, „la dibuit”; 2) vânatoarea la cerb (cerb comun, cerb lopătar, cerb cu pete): a) de la 1 septembrie până la 15 octombrie se permite vânatoarea individuală, de trofeu și de selecție la masculi. Metoda aplicabilă – „la nadă”, „la pândă”, „la dibuit” și „prin ademenire”; b) de la 15 octombrie până la 31 decembrie se permite vânatoarea la toate speciile indicate în autorizația de vânatoare. Metodele aplicabile – „la pândă”, „la dibuit”; 3) vânatoarea la mufon: a) de la 1 septembrie până la 15 noiembrie se permite vânatoarea individuală, de trofeu și de selecție la masculi. Metodele aplicabile – „la nadă”, „la pândă”, „la dibuit”; b) de la 15 noiembrie până la 31 decembrie se permite vânatoarea la toate speciile indicate în autorizația de vânatoare. Metodele aplicabile – „la pândă”, „la dibuit”; 4) vânatoarea la mistreț – de la 15 septembrie până la 15 ianuarie se permite vânatoarea la toate speciile indicate în autorizația de vânatoare, cu excepția femelelor-cap de ciurdă. Metodele aplicabile – „la nadă”, „la pândă”, „la dibuit” și „la goană”, cu sau fără câini de vânatoare (cu excepția câinilor gonitori)” [24].

În pct. 53 din aceeași anexă se prevede: „Recoltarea animalelor sălbatice cu blană se desfășoară în termenele și prin metodele prezentate mai jos: 1) la câine enot – de la 1 septembrie până 31 decembrie se permite vânatoarea individuală „la pândă” sau „la vizuină” sau vânatoarea colectivă „la vizuină” și „la goană”. Se interzice folosirea cartușelor încărcate cu alice mai mari de 5 mm (0000); 2) la bursuc – de la 15 septembrie până la 31 decembrie se permite vânatoarea individuală „la pândă” sau „la vizuină” sau vânatoarea colectivă „la vizuină”. Se interzice folosirea cartușelor încărcate cu alice mai mari de 5 mm (4/0); 3) la iepure de vizuină – de la 15 septembrie până la 31 decembrie se permite vânatoarea individuală „la pândă” sau „la vizuină” sau vânatoarea colectivă „la sărite” și „la vizuină”. Se interzice folosirea cartușelor încărcate cu alice mai mari de 4 mm (0); 4) la iepure de câmp – de la 15 noiembrie până la 15 ianuarie se permite vânatoarea individuală „la dibuit” sau vânatoarea colectivă „la sărite” și „la goană”. Se interzice vânarea iepurelui pe „culcuș”, „în cerc” și „în potcoavă” sau prin alte modalități, precum și cu folosirea cartușelor încărcate cu alice mai mari de 5 mm (0000); 5) la șacal și vulpe – de la 1 iunie până la 31 martie se permite vânatoarea individuală „la pândă”, „la nadă” sau vânatoarea colectivă „la goană”, „la vizuină” [...] [24].

Astfel de termene, permise pentru vânatoare, stabilite în Hotărârea Guvernului nr. 254/2021, trebuie să fie ajustate la termenele stabilite prin ordinele Ministerului Mediului în temeiul alin. (2) art. 29 al Legii nr. 298/2018.

Suplimentar la cele menționate mai sus, termenele, permise pentru vânatoare, sunt stabilite cu luarea în considerare a următoarelor dispoziții din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021: „Zilele de vânatoare [...] pentru un vânător se stabilesc de către gestionari” [24] (subpct. 3) pct. 3); „Vânatoarea se efectuează [...] în termenele indicate în autorizația sau fișa/foaia de recoltare. Vânatoarea se organizează doar în condiții de vizibilitate bună (răsărit total, lipsa ceții și a ninsorii abundente) [...]” [24] (pct. 16).

La determinarea termenelor, permise pentru vânatoare, trebuie avute în vedere nu doar prevederile Legii nr. 298/2018 și ale Hotărârii Guvernului nr. 254/2021.

Anumite informații privitoare la asemenea termene găsim, de exemplu, în pct. 9 din Hotărârea Guvernului nr. 239 din 05.04.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea efectivului de animale sălbatice în ariile naturale protejate de stat din fondul forestier de stat (în continuare – Hotărârea Guvernului nr. 239/2014): „Metodele de reglementare a efectivului de animale se realizează de către gestionarul ariei

protejate din fondul forestier în prezența reprezentantului Institutului de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei, a reprezentantului Inspectoratului pentru Protecția Mediului și a medicului veterinar al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. [...] 1) Capturarea în stare vie se efectuează *pe tot parcursul anului, cu excepția primăverii și a perioadei de reproducere* (evid. ns.). [...] 2) Imobilizarea animalelor se efectuează *pe tot parcursul anului, cu excepția primăverii și a perioadei de reproducere* (evid. ns.), în scopul reducerii densității până la nivelul optim și al repopulării altor terenuri cu specia respectivă în limita densității optime. [...] 3) Strămutarea animalelor sălbatice se efectuează *pe tot parcursul anului* (evid. ns.), în scopul diminuării densității până la nivelul optim, cu ademenirea acestora în zone adiacente, prin administrarea hranei complementare sau preferate în acele zone, crearea remizelor, amplasarea adăpătorilor, a sărăriilor și prin alte mijloace, creându-le condiții favorabile de existență. [...] 4) Sacrificarea animalelor în caz de izbucnire a epizootiilor se realizează, în măsura necesității, *în orice perioadă a anului* (evid. ns.) de către angajații gestionarului ariei protejate din fondul forestier în comun cu angajații Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, conform prevederilor Legii nr. 221 din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară, în prezența reprezentantului Institutului de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei și a reprezentantului Inspectoratului pentru Protecția Mediului. [...]” [26].

Deducem că, în ariile naturale protejate de stat din fondul forestier de stat, în condițiile enunțate în pct. 9 din Hotărârea Guvernului nr. 239/2014, prevederile din acest punct au prioritate față de cele care stabilesc termenele, permise pentru vânatoare, stabilite în Legea nr. 298/2018 și în Hotărârea Guvernului nr. 254/2021.

În circumstanțele, avute în vedere în Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea, în fondul forestier de stat administrat de Agenția „Moldsilva”, a vânătorii la mistreț, controlul răpitorilor și combaterea dăunătorilor vânatului, extragerea unor exemplare în scopuri științifice, cultural-educative și/sau estetice (Anexa la Ordinul Agenției „Moldsilva” nr. 322 din 24.09.2020), la determinarea termenelor, permise pentru vânatoare, este necesar să se ia în considerare, de asemenea, dispoziția de la pct. 27 al acestui Regulament: „Acțiunea de vânatoare se poate practica nu mai devreme cu o oră înainte de răsăritul soarelui și nu mai târziu cu o oră după apusul soarelui” [27].

În altă ordine de idei, după ce am analizat termenele permise pentru vânatoare, vom examina *termenele interzise pentru vânatoare*. Cele din urmă termene sunt complementare în raport cu termenele permise pentru vânatoare. Cu alte cuvinte, prevederile normative privind termenele interzise pentru vânatoare le suplimentează pe cele permise pentru vânatoare. Interpretarea sistemică a prevederilor normative referitoare la termenele din ambele aceste categorii constituie premisa aplicării, în corespundere cu principiul legalității, a răspunderii penale pentru vânatul în perioada interzisă.

Până la 01.03.2021 (data intrării în vigoare a Legii nr. 298/2018), RGC prevedea în pct. 36, printre altele: „Se interzice: a) vânatoarea în perioada de primăvară pe întreg teritoriul republicii; d) vânatoarea cu o oră mai înainte de răsăritul soarelui și cu o oră mai târziu de asfințitul lui; tragerea din armă în țintă nevăzută sau neclară ([...] pe timp de ceață, în amurg [...]) [...]” [6]. În aceeași conjunctură temporală se înscrie prevederea din art.1 din Hotărârea Parlamentului nr. 979 din 24.07.1996 privind interzicerea vânatului sportiv de animale copitate în sezonul 1996-1997: „Se interzice pe întreg teritoriul republicii vânatul sportiv de animale copitate în sezonul 1996-1997” [28].

În comparație cu prevederile normative anterioare privind termenele interzise pentru vânatoare, cele în vigoare se caracterizează, la prima vedere, printr-o previzibilitate și claritate mai pronunțată. Astfel de prevederi nu conțin, în aparență, formulări care au fost criticate întemeiat de către V. Moraru și V. Stati: „După intrarea în vigoare a Legii nr. 237/2017, dispoziția în cauză (se are în vedere dispoziția de la lit. d) pct. 36 din RGC) este completată în final cu textul „vânarea în perioada de maturizare și în diferite etape de reproducere”. Considerăm insuficient de clară sintagma „în perioada de maturizare”. Chiar apelând la asistența juridică de specialitate, beneficiarul legii penale nu ar putea determina, fără echivoc, când i s-ar aplica art. 233 CP RM pentru vânarea în perioada de maturizare [...] a animalelor. Întinderea și conținutul sintagmei „vânarea în perioada de maturizare” de la lit. d) pct. 36 din anexa nr.1 la Legea nr. 439/1995 nu pot fi determinate în baza unor criterii obiective, inclusiv normative. Pe cale de consecință, această

sintagmă nu corespunde exigenței stabilite de alin. (2) art. 23 al Constituției”³ [29]. Am folosit mai sus sintagmele „la prima vedere” și „în aparență”, întrucât mai jos vom putea vedea că prevederile normative în vigoare, referitoare la termenele interzise pentru vânatoare, conțin formulări care sunt la fel de nocive ca și cea criticată de către V. Moraru și V. Stati.

Cu certitudine, în contextul legislației în vigoare, prevederile normative privind termenele interzise pentru vânatoare se referă la ipoteze mai numeroase și mai variate.

Astfel, lit. o) alin. (1) art. 22 al Legii nr. 298/2018 prevede: „În scopul protecției și al gestionării durabile a faunei de interes cinegetic și a habitatului acesteia, sunt interzise: [...] desfășurarea vânătorii mai devreme de o oră până la răsăritul soarelui și după o oră de la asfințitul acestuia” [23].

Această dispoziție legală este completată de anumite prevederi din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021: „[...] condițiile de vânatoare a speciilor de faună sălbatică care nu se încadrează în prezentul Regulament sunt interzise” [24] (pct. 6); „[Este] interzisă orice tragere în amurg, în ceață, pe ploaie torențială și ninsoare puternică în timpul vânătorii” [24] (pct. 16); „Alte situații interzise sunt: [...] practicarea vânătorii în situații periculoase precum: a) ploile torențiale; b) vântul puternic sau rafalele de vânt care ar putea provoca rupturi de arbori ori de crengi; c) ceața sau vifonița care reduc vizibilitatea până la 100 m; d) temperatura mai joasă de -25°C , fără vânt sau cu vânt puternic până la moderat; e) temperatura mai joasă de -20°C , cu vânt moderat până la puternic; f) apariția întâmplătoare pe teren a persoanelor sau a animalelor domestice; g) alte situații imprevizibile ce prezintă risc pentru viața și sănătatea persoanelor, a animalelor domestice etc.” [24] (subpct. 5) pct. 101); „În scopul protecției și gestionării durabile a fondului cinegetic, se interzice: 2) [...] vânatoarea în [...] termene interzise [...]; [...] 8) vânatoarea în perioada de primăvară pe întreg teritoriul țării, iar pentru speciile de păsări migratoare – în timpul perioadei de reproducere și în timpul traseului de întoarcere către locul cuibăritului [...]; [...] 11) dobândirea pe parcursul întregului an a speciilor de animale care nu sunt incluse în anexa la Legea vânătorii și fondului cinegetic nr. 298/2018; [...]” [24].

O altă dispoziție relevantă este cea din pct. 24 din Hotărârea Guvernului nr. 1132 din 12.10.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare și desfășurare a vânătorii de selecție: „Extragerea exemplarului „de selecție”, prin metoda „la pândă”, stabilită la pct. 13 al prezentului Regulament, se efectuează pe tot parcursul anului, cu excepția lunilor de primăvară și a perioadei de reproducere” [30].

Pentru comparație, în Legea României nr. 407 din 09.11.2006 a vânătorii și a protecției fondului cinegetic, se stabilește: „Fără a se aduce atingere prevederilor art. 37 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007⁴, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare, sunt interzise [...] următoarele: vânarea iepurilor, fazanilor sau potârnicilor [...] de la apusul până la răsăritul soarelui” [31] (lit. j) alin. (1) art. 31); „Constituie infracțiune de braconaj și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, următoarele fapte: [...] vânarea în afara perioadelor legale de vânatoare la specia respectivă, conform anexei nr.1 și prevederilor art. 36 sau aprobării date pentru speciile din anexa nr. 2” (lit. l) alin. (1) art. 42); „Faptele prevăzute la alin. (1) se pedepsesc cu închisoare de la un an la 5 ani, dacă au fost săvârșite: pe timp de noapte, cu excepția speciilor la care vânatoarea este permisă în acest interval, conform reglementărilor privind organizarea și practicarea vânătorii” [31] (lit. c) alin. (2) art. 42).

Observăm că vânatoarea pe timp de noapte (sau, altfel spus, de la apusul până la răsăritul soarelui) nu este interzisă expres în legislația de referință pentru art. 233 CP RM. O asemenea ipoteză este vizată, probabil, în prevederea de la lit. g) subpct. 5) pct. 101 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021: „Alte situații interzise sunt: [...] alte situații imprevizibile ce prezintă risc pentru viața și

³ Această normă constituțională prevede: „Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.*

* Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.

⁴ Este vorba despre Ordonanța de urgență a Guvernului României nr. 57 din 20.06.2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice. În: Monitorul Oficial al României, 2007, nr. 442.

sănătatea persoanelor, a animalelor domestice etc.” [24]. Totuși, o astfel de interpretare ar fi vulnerabilă sub aspectul previzibilității și clarității legii penale (deci, ar veni în contradicție cu dispoziția de la alin. (2) art. 23 al Constituției. Considerăm că dispoziția de la lit. g) subpct. 5) pct. 101 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021 contravine, de asemenea, regulii stabilite la lit. a) alin. (1) art. 54 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative: „Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli: [...] conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc [...]” [32].

În consecință, considerăm imperioasă abrogarea prevederii de la lit. g) subpct. 5) pct. 101 din Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 254/2021. O astfel de soluție ar putea exclude interpretarea extensivă defavorabilă a art. 233 CP RM.

Concluzii

Din formularea „în perioada interzisă”, utilizată în art. 233 CP RM, nu rezultă clar dacă legiuitorul se referă la ipoteza de vânat în perioadele nepermise la animale de anumite specii și/sau la ipoteza de vânat în anumite perioade interzise de pe parcursul zilei. Pentru a percepe semnificația formulării respective, este necesar să luăm în considerare prevederile actelor normative de referință pentru art. 233 CP RM, care completează conținutul dispoziției din acest articol. În cadrul acestor acte normative se face diferențierea între termenele permise pentru vânatoare și termenele interzise pentru vânatoare.

Termenele interzise pentru vânatoare sunt complementare în raport cu termenele permise pentru vânatoare. Cu alte cuvinte, prevederile normative privind termenele interzise pentru vânatoare le suplimentează pe cele permise pentru vânatoare. Interpretarea sistemică a prevederilor normative referitoare la termenele din ambele aceste categorii constituie premisa aplicării, în corespundere cu principiul legalității, a răspunderii penale pentru vânatul în perioada interzisă.

În Legea nr. 298/2018 este prevăzută posibilitatea de modificare a termenelor permise pentru vânatoare. Ministerul Mediului deține competența de a modifica termenele de vânatoare, stabilite prin lege. Modificarea termenelor, permise pentru vânatoare, operată prin ordinele Ministerului Mediului, se extinde *a fortiori* asupra termenelor, permise pentru vânatoare, stabilite în Hotărârea Guvernului nr. 254/2021.

În ariile naturale protejate de stat din fondul forestier de stat, în condițiile enunțate în pct. 9 din Hotărârea Guvernului nr. 239/2014, prevederile din acest punct au prioritate față de cele care stabilesc termenele, permise pentru vânatoare, stabilite în Legea nr. 298/2018 și în Hotărârea Guvernului nr. 254/2021.

Vânătoarea pe timp de noapte (sau, altfel spus, de la apusul până la răsăritul soarelui) nu este interzisă expres în legislația de referință pentru art. 233 CP RM.

Referințe:

1. ГОЛУБ, С. А. *Кримінальна відповідальність за незаконне полювання* / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2005. 14 p.
2. Codul penal al Republicii Federale Germania. [Accesat la 27.09.2022] Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Germania-RO.html>
3. Codul penal al Republicii Cehe. [Accesat la 27.09.2022] Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cehia-RO.html>
4. Codul penal al Republicii Slovace. [Accesat la 28.09.2022] Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovacia-RO.html>
5. Codul penal al Republicii Slovenia. [Accesat la 28.09.2022] Disponibil: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html>
6. Legea nr. 439 din 27.04.1995 a regnului animal. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 62-63.
7. Legea nr. 232 din 23.09.2010 cu privire la modificarea și completarea Legii regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 206-210.
8. Legea nr. 221 din 14.07.2006 cu privire la modificarea și completarea anexelor la Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr. 126-130.

9. Legea nr. 111 din 16.05.2008 pentru modificarea anexei nr.1 la Legea regnului animal nr. 439-XIII din 27 aprilie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 99-101.
10. Hotărârea Guvernului nr. 925 din 31.07.2008 cu privire la reglementarea termenelor de vânatoare în sezonul de vânatoare 2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 143-144.
11. Hotărârea Guvernului nr. 462 din 05.08.2009 cu privire la reglementarea termenelor de vânatoare în sezonul de vânatoare 2009-2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 121-123.
12. Hotărârea Guvernului nr. 721 din 10.08.2010 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2010-2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 145-147.
13. Hotărârea Guvernului nr. 561 din 25.07.2011 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2011-2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 122-127.
14. Hotărârea Guvernului nr. 606 din 15.08.2012 cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2012-2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 166-169a.
15. Hotărârea Guvernului nr. 597 din 13.08.2013 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2013-2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 177-181.
16. Hotărârea Guvernului nr. 655 din 15.08.2014 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2014-2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 213-222.
17. Hotărârea Guvernului nr. 495 din 12.08.2015 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2015-2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 247-248.
18. Hotărârea Guvernului nr. 963 din 08.08.2016 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2016-2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 256-264.
19. Hotărârea Guvernului nr. 640 din 14.08.2017 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2017-2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 301-315.
20. Hotărârea Guvernului nr. 799 din 01.08.2018 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2018-2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 285-294.
21. Hotărârea Guvernului nr. 418 din 21.08.2019 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2019-2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 261-268.
22. Hotărârea Guvernului nr. 610 din 12.08.2020 cu privire la efectuarea vânătorii în sezonul de vânatoare 2020-2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 205-211.
23. Legea nr. 298 din 30.11.2018 a vânătorii și fondului cinegetic. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 76-85.
24. Hotărârea Guvernului nr. 254 din 13.10.2021 pentru aprobarea actelor normative cu privire la constituirea și gestionarea Fondului cinegetic național. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 266-272.
25. Ordinul Ministerului Mediului nr. 70 din 26.07.2022 privind aprobarea cotelor de recoltare pentru unele specii de faună de interes cinegetic, la care vânatoarea este permisă, pentru sezonul de vânatoare 2022-2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 246-250.
26. Hotărârea Guvernului nr. 239 din 05.04.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea efectivului de animale sălbatice în ariile naturale protejate de stat din fondul forestier de stat. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 86.
27. Ordinul și Regulamentul privind autorizarea și organizarea vânătorii la mistreț în fondul forestier gestionat de către agenția „Moldsilva”. [Accesat la 30.09.2022] Disponibil: moldsilva.gov.md/libview.php?l=ro&idc=202&id=1509&t=/Legislatia/Ordinecirculare/Ordinul-si-Regulamentul-privind-autorizarea-i-organizarea-vinatorii-la-mistret-in-fondul-forestier-gestionat-de-catre-agentia-Moldsilva
28. Hotărârea Parlamentului nr. 979 din 24.07.1996 privind interzicerea vânatului sportiv de animale copitate în sezonul 1996-1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1996, nr. 58.
29. MORARU, V., STATI, V. Modificări recente și preconizate privind reglementarea răspunderii penale pentru vânatul ilegal în legislația Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. „iScience”, 2018, Issue 4, Part 2, p. 96-101. ISBN 978-83-949403-3-1.
30. Hotărârea Guvernului nr. 1132 din 12.10.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare și desfășurare a vânătorii de selecție. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 360.

31. Legea României nr. 407 din 09.11.2006 a vânătorii și a protecției fondului cinegetic. În: *Monitorul Oficial al României*, 2006, nr.944.
32. Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17.

Date despre autori:

Ludmila DUMNEANU, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: bpap.lspinu@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0195-8267

Anastasia BOLDESCU, doctorandă, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: nastea.braniste@mail.ru

ORCID: 0000-0003-3263-0552

Prezentat la 31.10.2022